

IRAK'TAKİ ÇALIŞMA İZİNİ MEVZUATININ GÜNCEL DURUMUNA İLİŞKİN BİLGİ NOTU

Irak'ta yabancıların gelir getirici faaliyette bulunmaları karmaşık bir çalışma izin prosedürüne tabidir. Bu bağlamda Irak mevzuatının öngördüğü yasal çerçeve ile uygulamadaki durum aşağıda özetlenmiştir.

İlgili Mevzuat

Irak mevzuatında çalışma izinleri konusu, 1987 tarih ve 71 sayılı İş Kanunu ile düzenlenmiştir. Sözkonusu yasanın 23. Maddesi uyarınca "hiçbir yabancı, (Irak) Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı tarafından yayınlanan direktiflerde belirtilen yeterlilikler ve prosedürlere uygun şekilde alınmış bir çalışma izni olmadan çalıştırılmaz."

Aynı yasanın 24. Maddesi ise bir önceki maddede çizilen çerçevenin dışına çıkılması halinde cezai uygulamayı tasrih etmektedir. Buna göre, çalışma izni düzenlemelerine uygun çalışma izni bulunmayan yabancı işçi çalıştıranlar, 1 ila 6 ay arasında hapis cezası ve 350 dolara kadar (100 ila 300 Irak Ddinarı) para cezası ile cezalandırılırlar.

Bu hukuki çerçeve içerisinde Irak'ta yabancı işçilerin çalışma izinleri, 1987 tarih ve 18 sayılı yönetmelik ile düzenlenmiştir. Bu yönetmelik gereğince de yabancı işçiler, özel sektör veya devlet-özel sektör ortaklığı farkı gözetilmeksizin Irak'ta çalışabilmeleri için çalışma izni almak zorundadır.

Yönetmeliğin 4. Maddesi, yabancıların çalışma izinlerinin düzenlenmesinde iki kısıtı vurgulamaktadır:

- (Yürütülecek faaliyet açısından) yabancı işçinin çalıştırılmasının gerekli olması,
- Güvenlik güçlerince sözkonusu yabancı çalıştırılmasında herhangi bir kısıtlamaya gerek görülmemesi.

Yönetmeliğin 11. Maddesinde ise çalışma izni alma zorunluluğunun istisnaları sıralanmıştır.

Buna göre,

- Diplomatik misyonlarda çalıştırılan işçilerin,
- Irak hükümeti için çalışan yabancıların,
- Uluslararası anlaşmalar çerçevesinde Irak'ta çalışan yabancıların ve
- Tamir, bakım, teknik servis ve danışmanlık gibi gerekçelerle 30 günden kısa süreli çalışmalarda bulunmak için Irak'a gelen yabancı uzmanların çalışma izni almalarına gerek yoktur.

Irak mevzuatının sarih bir biçimde yabancıların çalışma izni almadan Irak'ta çalışmalarını yasaklamış olmasına rağmen mevcut uygulamada mevzuatın öngördüğü düzene riayet edilmediği, Irak'a girişte kullanılan vizenin yeterli görülebildiği anlaşılmaktadır. Bu uygulama herhangi bir yasal düzenlemeye dayanmamaktadır. Ancak yapılan araştırmadan Irak makamlarının vizeyi yeterli görmelerinin arkasında yatan temel gerekçenin, mevcut güvenlik durumu nedeniyle yabancıların Irak'a kaçak yollardan girmediğinin tespit edilmesinin öncelikle önem arzettiği anlaşıyor;

bununla birlikte Irak Ticaret Bakanlığının çalışanların bağlı olduğu firmalardan çalıştırdığı yabancı işçileri beyan etmesini talep edebildiği anlaşılmaktadır.

İlgili Kurum

71 Sayılı yasa uyarınca çalışma izinleri konusunda yetkili makam, Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığı İşçi ve Meslek Eğitim Müdürlüğüdür. İlke olarak mezkur kurumun, ancak başvuru sahibinin kalifiye personel olması ve üstleneceği görevin Iraklılar tarafından yerine getirilmesinin mümkün olmaması halinde çalışma iznini vermesi esastır. Bu yönüyle yasa, Irak'ta yabancı işçilerin istihdamı ile işsizlik oranının artmasının önüne geçmeyi hedeflemektedir. Bu bağlamda (Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığından alınan şifahi bilgiye göre) Irak genelinde kayıtlı işsiz sayısının 1,5 milyona yaklaştığı dikkate alındığında, anılan kurumun çalışma izni vermesi olası görünmemektedir. Bununla birlikte, devlet ihalelerini üstlenen firmalardaki yabancı işçilerin çalışmalarına Irak makamlarının herhangi bir şekilde müdahil olmadığı görülmektedir.

Başvuru Usulü

Çalışma vizesine başvuru şekli çalışanın başvuru anında Irak'ta veya Irak dışında olmasına göre değişmektedir. Başvuru sahibi Irak'taysa, başvuru doğrudan Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığının ilgili dairesine yapılabilmektedir. Başvuru sahibi Irak dışında ise Irak'ın yurtdışı temsilciliklerine doğrudan veya anılan kuruma yerel avukat veya Irak'taki işveren aracılığıyla başvurmak mümkündür.

Yapılan başvuruda,

- Çalışanın özelliklerine ilişkin belgelenmiş bilgilerin,
- Çalışanın adı ve uyruğunun,
- Çalışanın üstleneceği görevin özellikleri ile süresinin ve
- İşverenin adı ve açık adres bilgilerinin temin edilmesi beklenmektedir.

Çalışan başvurusunun yapıldığı sırada Irak'ta bulunuyorsa Irak'a yasal yollardan girdiğini belirtir belge (vize) istenmektedir. Bu durumda Irak'a girişi takip eden 7 gün içinde çalışma izin başvurusunun yapılması gerekmektedir.

Prosedürün sonucunda standart uygulama, ilgili kurumun uygun görmesi halinde 1 yıllık çalışma izninin verilmesi yönündedir. Söz konusu 1 yıl dolduğunda çalışma izni yenilenebilmekte, ancak yenileme işlemi için en geç çalışma izninin bitimine 30 gün kala izin yenileme başvurusunda bulunulması gerekmektedir. Çalışanın 1 yılı doldurmadan görevini tamamlaması veya Irak'ı terk etmesi durumunda, işveren ilgili kurumu bilgilendirerek çalışma iznini iade etmekle yükümlüdür.

Yapılan araştırma neticesinde, halihazırda sadece evlerde çalışan servis personeline çalışma izninin düzenlendiği, bunun dışındaki yabancı işçilerin Irak'a giriş vizelerinin çalışma izni olarak yeterli gördüğü, ancak yukarıda bahsedilen, izinsiz yabancı işçi çalıştırma cezalarıyla karşılaşma ihtimalinin bertaraf edilmesi için işverenlerin çalıştırdıkları yabancı işçileri Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığının ilgili dairesine bildirmesinin beklendiği öğrenilmiştir.

Yasa Çalışmaları

Çalışma izinlerini de düzenleyen 71 sayılı İş Kanununun değiştirilmesine yönelik mevzuat çalışmalarına 2010 yılında başlandığı öğrenilmiştir.

Öngörülen yeni yasada,

- (İstisnasız olarak) yabancı işçilerin çalışma izni olmadan Irak'ta çalışamayacakları,
- İşverenin çalıştırdığı yabancı işçilerin yurda dönüş biletlerini karşılamakla yükümlü olacağı,
- İşçinin Irak'ta vefatı halinde, (müteveffanın ailesinin aksi yönde talebi olmadığı takdirde) İşverenin terekenin yurda dönüş masraflarından sorumlu olacağı gibi hükümlerin yer alacağı ifade edilmektedir.

Sonuç

Irak mevzuatı açıkça yabancıların Irak'ta çalışmalarını Çalışma ve Sosyal İşler Bakanlığının düzenleyeceği çalışma izni alma şartına bağlasa da, pratikte Irak makamlarınca esnek bir tutum benimsendiği görülmektedir. Irak'ta faaliyet gösteren, başta Türk firmalarınca da bu iznin alınması yönünde girişimde bulunulmadığı gözlemlenmekte olup, bununla ilgili Başkonsolosluğumuza intikal eden herhangi bir sorunla karşılaşılmamıştır. Bununla birlikte konuya ilişkin olarak görüşülen avukatlar, hukuken sağlam konumda olmak adına, en azından çalıştırılan yabancı işçilerin yukarıda bahsedilen ilgili kuruma resmi bir yazı ile bildirilmesini salık vermektedir.